

„Édesapám nagyon figyelt arra amukidélén, hogy átlágyak tőle bizonyos stílusjegyeket, amelyek csak rá voltak jellemzőek, mert így érezte, így viszem tovább igazán a hagyományt”

„DOLGOZNI CSAK PONTOSAN SZÉPEN”

SZABÓ MAGDA – VÉSNÖK

A MŰLÓ IDŐ NYOMÁBAN

A VÉSNÖK

Aprócska bolthelyiség a Wesselényi utcában. Pirosra mázolt portál, kis kirakat, benne finoman megmunkált fém, művesen festett papír. Bent minden a múlt időt idézi. Faborítás, a régi kor szükség dikálta egyszerűsége. A falakon oklevelek, festmények. Kézzei festett, őseket idéző címerajzok, gondosan szerkesztett, harmóniát sugárzó mandalák. Az üzletet mintegy kettévágja a hagyománytisztelő mesteremberek boltjaira oly jellemző üvegtelejű fa pult. Benne „ezernyi” mintadarabbal. Köszönés után, akarva-akaratlanul ide téved a belépő kuncaft szeme, s készen áll, már utazik is, népek, vilá gok, ornamentikák tengerén, pillanatról pillanatra. Arabiából Izraelen át Indiába, majd vissza az egykori gettó apró üzletecskéjébe. Néhány másodperc csupán, s miután — bár nem feltétlenül szándé ka szerint — szembesil azzal, mit kaphat s várhat, ha itt véset, tekintete találkozik Magdi néni tekin tetével. Kedves szavú, kortalan hölgy, arcán tán születése óta ugyanazzal a mosollyal tekint a betévedőre. Orrán apró, szarukeretes szemüveg Haja, bár szinte fehér, de a legutóbbi divat szerint vágott. Keze finom, ujjai kecsesen mozdulnak, jelezvén, hogy maga a vitrinben és a falakon már megcsodált művek alkotója fogadja a látogatót.

Gyorsan tisztázzuk, nem vésetni, kérdezni szeretnénk. Az első pillanatokban szerény tiltakozás. Magdi néni a fényképezőgép láttán igazít a haján, majd a műhelybe invitál. Kint a kereskedő, bent a mester. Legbelül egy és oszthatatlan. Egész, mert a „mesterség” ezt kívánja.

— *Ha jól tudom a környék, s tán Budapest egyik legrégibbi vésnőke Magdi néni. Az utcán azt suttogják, a „családi hagyomány” hordozója...*

— Nem tudom, mennyire vagyok régi — nevei el magát már az első kérdésnél —, nem most kezdtem,

S Z A B Ó
M A G D A

A MŰLŐ IDŐ NYOMÁBAN

A VÉSNÖK

az biztos, mint ahogyan az is tény, édesapámtól vettem át a boltot. Kilencszázhatvanhét szeptember elsején kezdtem tanulóskodni az édesapám mellett. Még abban az évben, amikor leérettsgézttem a Képzőművészeti Gimnáziumban. Szerettem volna főiskolára menni, de az akkori rendszer nem támogatta, hogy az iparosok gyerekei tovább tanuljanak. Édesapám negyvenöt decemberében kapta meg az iparengedélyt, viccesen mindig azt mondogatta, hogy a „Mikulás hozta”. A Gozdsu udvarban volt az első üzlete, onnan költöztünk ide az átépítés kezdetén, az udvar bezárása után. Hetvenkilenc decemberének végéig az édesapám nevén volt az „ipar”. Akkor adta vissza. Én nyolcvan január másodikán váltottam ki, s így, az akkori törvények szerint, örökölttem azt. Nem kellett új engedélyzetési díjat fizessünk, s bár akkoriban tán egy kicsit jobban ment, mégis érzékenyen érintett volna. Édesapám persze még sokáig bejárt a boltba, ha kellett segített ezt-azt. Csodálatos keze volt. Még kilencvenöt évesen is biztosan fogta a szerszámokat. De visszatérve rám, szóval hatvankilencben lettem szakmunkás, hetvenkettőben mester, kétezertőben pedig nyugdíjas, de egy percre sem hagytam abba.

— *Negyven éve a pályán. Változott valami a kezdetek óta?*

— Persze, a világ. Más idők járnak. Alig vannak mesterek. Más lett az értékrend, mások az igények. A „szakma” szinte semmi. Az ajtón függő címerből is látszik, majd' ugyanazokat az eszközöket használjuk, mint az ókori egyiptomi vésnők. Maradt a véső, a fémkörző — amivel a vésetek méretét ellenőrizzük —, a speciális kialakítású kalapács, és a vésnökgömb, amibe a munkadarabot fogjuk be.

— *Vésnökgömb? Misztikusan hangzik ez a szó. Kicsit olyan, mint a varázsgömb...*

S Z A B Ó
M A G D A

A VÉSNÖK

—Itt nincs semmi mágia. A vésnökgömb egy befogó szerszám. Ebbe fogjuk be a munkadarabot. Ez azért jó, mert így olyan szögből láthatunk a darabhoz amilyenből a legkényelmesebb a vésendő felületehez hozzá férni. A varázslat a kezünkben van, és a szívünkben.

Kint nyílik az ajtó. Magdi néni szinte kirepül a pulthoz. Vendég jön. Hölgy kuttyával. Aztán a hölgy el, a fekete örökmozgó pedig marad. Amíg megszéli közös dolgaikat, jobban körülhézünk a műhelyben. A falakon képek, újságcikkek...

— *Címerek, mandalák. Hogy kerülnek egy alapvetően nemesfémekkel foglalkozó mester műhelyének falára?*

— Címerfestéssel már elég régóta foglalkozom. Sokan hoznak be kicsi vagy sértült családi címereket, és kérik, hogy nagytíusam fel, vagy javítsam ki a hiányzó részeket. Ilyenkor kézzel megfestem az eredeti címet, aztán a megrendelő anyai példányt másol belőle, amennyit csak akar. A mandalákat viszont csak a saját szórakoztatásomra csinálom. Nagyon megnyugtat.

— *Mégis, honnan jött a mandalafestés ötlete?*

— Pár évvel ezelőtt olvastam a Nők Lapjában a mandalafestésről. Azt írták, hogy nyugtató hatással van az emberre, amikor egy ilyen rajzot készít. Nagyon megtetszett az ötlet, hiszen ez is hasonlóan aprólékos munka, mint a vésés. Aztán láttam egy televíziós műsorban, hogy hogyan készül egy igazi mandala. Nagy hatást gyakorolt rám, ahogy a szerzetesek finom, színezett homokkal teleszórták egy szoba padlóját. Akkor határoztam el, hogy ezt én is kipróbálom persze más technikával. Az első man-

A VÉSNÖK

dalámat zsírkrétaival készítettem, aztán csináltam temperával is jó párat és úgy éreztem, csodás hatással van rám ez a munka. Tényleg megnyugtatót. Azóta is rendszeresen készítek ilyen képeket, persze mindig új formákat próbálok ki.

—*Ha az ember figyelmesen körbetekint a boltban, láthat néhány vallási eredetű mintát is a véselt tárgyakon...*

—Szépek ezek az ősi motívumok. Szeretem a különböző vallások ornamentikáját. Ötleteket meríték a valláshoz köthető tárgyak díszítéseiből. Főként az iszlám világot idéző, közel- vagy távol-keleti minták hatnak rám inspirálóan. Az iszlám tanítása tilja az emberábrázolást, ezért csodálatos geometriai motívumokkal díszítenek mindent. Ezek a minták gyakran adnak jó ötleteket egy-egy munka elkészítésénél.

—*Egyházi renekművekért, finom ötvösmunkákért nem kell olyan messze menni, hisz a hazai keresztény és zsidó hagyomány is bővelkedik ilyen tárgyakban. Látna a munkáit felnerül a kérdés: dolgozik esetleg egyházi megrendelésre is?*

—Sajnos nem. Az egyházaknak megvannak a saját ötvöseik, vésnökeik, akikkel rendszeresen dolgoztatnak. Néha előfordul, hogy behoznak egy serleget, vagy egy keresztet, amit egy pap ezüst- vagy aranymisejére visznek ajándékba. Ilyenkor vések egy-két keresztet, serleget, gyertyatartót. De ez sajnos egyre ritkább.

A VÉSNÖK

Megint néhány perc szünet. Most ugyan senki sem jött. A gyönyörködés pillanataiból végül Magdi néni térít magunkhoz. Már csak néhány kérdésre maradt időnk. Jelzi, lassan dolgoznia kell.

—Az „ulca” szerint Ön egyike az utolsó műves mestereknek. Mi lesz a vésnőkörkel? A gépek világában van-e még jövője ennek a mesterségnek?

— Kinalófélben lévő mesteriség az enyém. Ma már szinte csak az idősebbek hoznak be egy-két tárgyat vésetni. A nagymama az unokája ballagására, vagy esetleg jeles ünnepekre, fontos évfordulókra véset még néhány ügyfelem. A gyémántfejes gravírozógépek tömeges megjelenésével a vésnökség elvesztette a régi tekintélyét. Régebben sok vállalat, ha személyre szóló ajándékot akart adni az alkalmazottainak vagy az üzleti partnereinek, akkor behozta hozzánk az ajándéktárgyakat, és névre szólóan megvésették, persze egy ilyen munka, a mennyiségtől függően több héig is eltarthatott. Ezek a nagy megrendelések mára már eltűntek, hiszen manapság csak beküldik az ajándékokat egy gravírozóhoz, és az pár óra alatt kész az egésszel, arról nem is beszélve, hogy amíg egy vésnök csak aranyra, ezüstre, rézre, bronzra, vagy alpakkára tud vésetni, addig ezek a modern gépek szinte bármire, a rozsdamentes acéltól az üvegig. Az én szakmám mára már igazi luxus szolgáltatás lett. Kevesen tudják és akarják megfizetni.

—*Hasonlóan a sámfakészítőkhöz, eltűnnek a vésnőkök is?*

— Talán nem. A gépi vévésből hiányzik az egyediség, a vésnök művészte, egyénisége. Minden mintát kézzel rajzolok meg, és kézzel is vésem, így aztán minden munkám egyedi. Édesapám nagyon figyelte arra annakidején, hogy átvesszek tőle bizonyos stílusjegyeket, amelyek csak rá voltak

A MŰLÓ IDŐ NYOMÁBAN

A VÉSNÖK

jellemzőek, mert úgy érezte, így viszem tovább igazán a hagyományt. A hagyományra pedig minden korban szükség van. Nagyon más már, mint régebben volt, de vannak még, akik szeretik és értékelik a szépet. Múltkor bejött hozzám valaki, aki ajándékba kapott egy pénztárcát, amire még én véstem a monogramja betűit. Annnyira tetszett neki a munkám, hogy amikor ő akart valakinek örömet szerezni egy ajándékkal, megtudakolta, hogy honnan van a pénztárca és eljött hozzám, hátha talál itt valamit az ismerősének. Hát ezek a vevők tartanak még életben engem és minden kézműves mestert.

— *Gondolta már, hogy „elég, abbahagyom!”?*

— Igazából, azt hiszem, soha. Nagyon szerencsés vagyok, mert annál nagyobb ajándéka az Istennek nincs, hogy az embernek a hobbija lehet a pénzkeresete. Édesapám még 95 évesen is dolgozott, ha szükség volt rá. Hogy meddig csinálom? Ha őszintén akarok válaszolni erre a kérdésre, akkor azt mondom, hogy nem tudom, ameddig bírom, és ameddig örömet jelent.

Ismét nyílik az ajtó. Fiatal pár lép a boltoskába. Gravíroztatnának. Magdi néni udvariasan, de határozottan kéri magának. Ő vésnök. Talán az egyik utolsó. Búcsúznak. Mielőtt kilépnénk az üzletből, még egyszer körbepillantok. A falon, jól láthatóan egy idézet: „Dolgozni csak pontosan, szépen...”

S Z A B Ó
M A A G D A